

II

(Informācija)

EIROPAS SAVIENĪBAS IESTĀŽU UN STRUKTŪRU SNIEGTI PAZIŅOJUMI

EIROPAS KOMISIJA

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Norādījumi ar vīzām saistīto darbību pakāpeniskai un koordinētai atsākšanai

(2020/C 197 I/01)

I. IEVADS

105 valstu pilsoņiem pirms došanās uz ES+ zonu ⁽¹⁾ ir jāsaņem vīza. Vīzas pieteikumus parasti var iesniegt dalībvalstu konsulātos gandrīz visās trešās valstīs pasaulē. ES saskaņoto vīzu politiku attiecībā uz īstermiņa vīzām pilnībā piemēro 26 Šengenas dalībvalstis ⁽²⁾, un parastos apstākļos katru gadu tiek izsniegti 15 miljoni vīzu.

Pasākumu Covid-19 pandēmijas izplatības ierobežošanai ietvaros lielākā daļa dalībvalstu izvēlējās apturēt – daudzos gadījumos uz nenoteiktu laiku – vīzas pieteikumu nebūtiskiem ceļojumiem apstrādi. Dažas dalībvalstis nolēma arī vairs nepiemērot nolīgumus par pārstāvību vīzu izsniegšanai citu dalībvalstu vārdā. Tā kā dažas ceļotāju kategorijas (būtisku ceļojumu veikšanai) ⁽³⁾ tika atbrīvotas no ES mēroga ceļošanas ierobežojumiem, Komisija aicināja dalībvalstis turpināt “minimālos pakalpojumus” vīzas pieteikumu apstrādei attiecībā uz šīm personu kategorijām, tostarp pārstāvniecībās ⁽⁴⁾. Dalībvalstis to pēc iespējas ir nodrošinājušas, tomēr vietējie pārvietošanās ierobežojumi bieži vien ir kavējuši pakalpojumu turpināšanu, un piekļuve dalībvalstu vīzu pakalpojumiem daudzās pasaules daļās ir kļuvusi apgrūtināta vai pat neiespējama. Globāla mēroga ceļošanas ierobežojumu dēļ dalībvalstis 2020. gada maijā izsniegto vīzu skaits bija mazāk nekā 2% salīdzinājumā ar vidēji viena mēneša laikā izsniegto vīzu skaitu.

Tiklīdz pakāpeniski sāks atcelt ceļošanas ierobežojumus pie ES ārējām robežām, ar vīzām saistīto darbību atsākšana būtu jāsaņem ar šīm norisēm. Šā procesa pamatprincipi ir izklāstīti Komisijas paziņojumā par pagaidu ierobežojuma nebūtiskiem ceļojumiem uz ES piemērošanas trešo novērtējumu ⁽⁵⁾.

Tiekot atvieglotiem ierobežojumiem pie ārējām robežām, pakāpeniski atjaunotiem starptautiskās satiksmes savienojumiem un mazinoties pārvietošanās ierobežojumiem trešās valstīs, ceļotājiem atkal jābūt iespējai piekļūt vīzu pakalpojumiem trešās valstīs. Lai šis process noritētu pēc iespējas veiksmīgāk, ir ārkārtīgi svarīgi, lai dalībvalstis koordinētā un saskaņotā veidā atsāktu darbības atsevišķās trešās valstīs, nodrošinot pilnīgu pārredzamību. Vīzu kodeksā izklāstītās vispārējās tiesību normas saskaņotai vīzu politikai tiks piemērotas arī turpmāk. Turklāt vietējā līmenī būtu vēl vairāk jāsaņem procedūras un pastāvīgi jāapmainās ar paraugpraksi attiecībā uz higiēnas protokoliem un jaunām darba metodēm. Šajā ziņā būtiska nozīme būs regulārai informācijas apmaiņai starp dalībvalstīm vietējās Šengenas sadarbības sanāksmēs, ko koordinēs ES delegācijas.

⁽¹⁾ “ES+ zonā” ietilpst visas Šengenas zonas dalībvalstis (tostarp Bulgārija, Horvātija, Kipra un Rumānija), kā arī četras Šengenas asociētās valstis. Tā ietver arī Īriju un Apvienoto Karalisti, ja tās nolemtu pievienoties.

⁽²⁾ 22 ES dalībvalstis un 4 Šengenas asociētās valstis.

⁽³⁾ COM(2020) 115 final.

⁽⁴⁾ Skat. Komisijas 2020. gada 18. marta vadlīnijas.

⁽⁵⁾ COM(2020) 399.

Vietējie pārvietošanās ierobežojumi sākotnējos posmos ietekmēs ārpakalpojumu sniedzēju un vīzu daļu spēju uzņemt pieteikuma iesniedzējus un apstrādāt vīzas pieteikumus. Tomēr, ja šādi vietējie pārvietošanās ierobežojumu pasākumi noteiktās vietās paliks spēkā, pieprasījums pēc vīzām un ceļojumiem uz ES būs neliels. Tāpat nevar izslēgt iespēju, ka starptautiskie ceļojumi atsāksies gausi, ņemot vērā to, ka iespējamās ar globālo pandēmiju saistītās bažas par pārrobežu ceļojumu veikšanu varētu nozīmēt ļoti lēnu vīzas pieteikumu kopskaita palielināšanos turpmākajos mēnešos. Visticamāk, pieprasījums pēc vīzām līdz gada beigām saglabāsies ievērojami zemāks par parasto līmeni pat trešās valstīs, kurās tas tradicionāli ir liels ⁽⁶⁾.

Maijā Komisija rīkoja divus neoficiālus informācijas apmaiņas pasākumus ar dalībvalstu vīzu ekspertiem, lai sagatavotu ar vīzām saistīto darbību atsākšanu. Šajās sanāksmēs visas dalībvalstis vienojās, ka ar vīzām saistīto darbību atsākšana būtu pilnībā jāsaskaņo ar ierobežojumu atcelšanu pie ārējām robežām un jākoordinē starp katrā vietā esošajiem konsulātiem.

Pamatojoties uz minēto informācijas apmaiņu, šo norādījumu mērķis ir atbalstīt dalībvalstis šā procesa saskaņotā īstenošanā.

II. AR VĪZĀM SAISTĪTO DARBĪBU ATSĀKŠANA

Kad būs pieņemts lēmums par ceļošanas ierobežojumu atcelšanu nebūtiskiem ceļojumiem uz ES, visām dalībvalstīm iespējami drīz būtu jāatsāk ar vīzām saistītās darbības saistībā ar attiecīgajām trešām valstīm. Jebkurā gadījumā būtu jāturpina visur – pat ja attiecīgajā trešā valstī saglabāsies vispārēji ceļošanas ierobežojumi, – nodrošināt minimālo vīzu pakalpojumu sniegšanu personām, kas uzskatāmas par tādām, kam veicams būtisks ceļojums.

Kamēr spēja apstrādāt vīzas pieteikumus joprojām ir ierobežota, prioritāte būtu jāpiešķir pieteikumiem, ko iesniegušas personas, kam veicams būtisks ceļojums, un būtiskie darba ņēmēji. Dalībvalstīm būtu jāturpina šīs kategorijas ceļotājiem, jo īpaši jūrniekiem, izsniegt vīzas pie ārējām robežām, ja konsulārā kapacitāte viņu izcelsmes valstī joprojām ir nepietiekama.

Tomēr, tiklīdz kļūst iespējama nebūtisku ceļojumu veikšana no konkrētas trešās valsts, mēģinājumi definēt papildu kategorijas kā "prioritārus ceļotājus" šķiet nevajadzīgi un neproduktīvi. Ceļošanas nolūku turpmāku diferencēšanu varētu uzskatīt par nesamērīgu un diskriminējošu, jo vīzas pieteikuma posmā to nevar saistīt ar sabiedrības veselības apdraudējumu. Turklāt bez vienošanās par to, kuri ceļošanas mērķi būtu uzskatāmi par prioritāriem, tiktu nopietni apdraudēts mērķis saskaņotī atsākt ar vīzām saistītās darbības.

Dalībvalstīm būtu jāaņem, kad vien iespējams, atsākt šīs darbības vienlaicīgi visās vietās un attiecīgos gadījumos atsākt citu dalībvalstu pilnīgu pārstāvēšanu vīzu jautājumos. Tāpat dalībvalstīm, apstrādājot pieteikumus un piešķirot vīzas, jāturpina piemērot Vīzu kodeksa vispārējos noteikumus. Tas arī sniegs vienotu vēstījumu sabiedrībai un novērsīs vīzu izdevīgākas iegādes mēģinājumus vai citu iespējamu ļaunprātīgu rīcību.

Ņemot vērā to, ka vidēji 90 % no visiem vīzas pieteikumiem tiek iesniegti ar ārpakalpojumu sniedzēju starpniecību, darbību atsākšanai noteikti jāietver cieša koordinācija starp dalībvalstīm un šiem privātajiem operatoriem. Lai gan ārpakalpojumu sniedzēji būs atbildīgi par atbilstīgu higiēnas pasākumu ieviešanu saskaņā ar vietējo praksi, dalībvalstīm būtu cieši jāuzrauga visi pakalpojumu sniedzēju darbību atsākšanas aspekti.

Lai gan sabiedrības veselības apdraudējuma novērtēšana ir vīzu procedūras elements, vīzu politika nav galvenokārt veselības politikas instruments. Veselības pārbaudes nebūtu jāpieprasa vīzas pieteikuma iesniegšanas brīdī, kas notiek vismaz 15 dienas – un šis laikposms var ilgt līdz pat 6 mēnešiem (jūrniekiem līdz pat 9 mēnešiem) – pirms plānotā ceļojuma.

1. Sagatavošanās saskaņotai darbību atsākšanai un tās īstenošana

Dalībvalstis tiek mudinātas nekavējoties sākt sagatavošanās darbus, lai izstrādātu jaunus piekļuves protokolus pieteikuma iesniedzēju un pieteikumu pieņemšanai, kuri tiktu attiecināti gan uz ārpakalpojumu sniedzējiem, gan uz konsulātiem. Pasākumi varētu būt citstarp šādi:

— higiēnas pasākumu protokolu izstrāde:

- attiecībā uz personālu – fiziska distancēšanās, darbs maiņās, aizsardzības līdzekļi (cimdi, sejas maskas, atdalošas sienas no organiskā stikla pie apkalpošanas lodziņiem utt.),
- attiecībā uz pieteikuma iesniedzējiem – fiziskas distancēšanās ievērošana, sejas masku obligāta izmantošana, dezinfekcijas līdzekļa statīvu uzstādīšana utt.,

⁽⁶⁾ Piemēram, Krievijā, Ķīnā vai Indijā.

- obligāts iepriekšējs pieraksts, lai varētu iekļūt telpās,
- fiziskas mijiedarbības ierobežošana iespējami lielā mērā:
 - paplašināt tādu pieteikuma iesniegšanas metožu piemērošanu, kuras nav saistītas ar personisku kontaktēšanos, piemēram, pieteikuma veidlapas un apliecinošo dokumentu atstāšana tam paredzētā vietā, to iesniegšana tiešsaistē,
 - stingri ievērot noteikumu, ka pieteikuma iesniedzēju pirkstu nospiedumi ir jāiegūst tikai reizi 59 mēnešos (sistemātiskas pārbaudes par to, vai pieteikuma iesniedzēja biometriskie dati jau ir iekļauti Vīzu informācijas sistēmā, ievērojami samazinātu fiziskas klātbūtnes nepieciešamību),
 - nodrošināt, ka maksājumi tiek veikti, izmantojot bezkontakta sistēmas, piemēram, kā tiešsaistes maksājumi vai attālināti maksājumi.

2. Pieteikumu apstrāde

Kopējās vīzu politikas īstenošanai arī turpmāk jānotiek vienotā veidā. Pašreizējā situācijā novirzīšanās no vispārējiem noteikumiem var radīt negatīvu ietekmi. Piemēram, ierobežojumi attiecībā uz vīzas teritoriālo derīgumu vai derīguma termiņu ierobežos vīzas turētāju iespējas pielāgoties, ja notiks pēkšņas izmaiņas ceļošanas ierobežojumu situācijā. Vīzu teritoriālā derīguma sistemātiska ierobežošana varētu kaitēt dalībvalstīm, kuru teritorijā nav satiksmes mezgla lidostu, un bieži ceļojošām personām. Turklāt tas nākotnē varētu radīt jaunus satiksmes traucējumus, jo ceļotājiem ar kritiski svarīgām funkcijām (piemēram, kravas automašīnu un vilcienu vadītājiem, gaisa un jūras transporta apkalpes locekļiem) nebūtu iespējams brīvi pārvietoties. Tas arī atkal radītu noslodzi dalībvalstu ierobežotajai vīzu izsniegšanas kapacitātei ar vīzām saistīto darbību atjaunošanas sākumposmā.

Atsākot minētās darbības, dalībvalstīm būtu jāievēro turpmāk norādītie principi.

a) Vīzu kodeksa piemērošana

Joprojām tiek piemēroti Vīzu kodeksa vispārējie noteikumi. Konkrēti:

- vienotas vīzas (kuras derīgas visā Šengenas zonā) būtu jāpiešķir saskaņā ar vispārējiem noteikumiem. Nav juridiska pamata sistemātiski izsniegt vīzas ar ierobežotu teritoriālo derīgumu,
- dalībvalstīm būtu jāatturas ierobežot vīzu derīguma termiņu, jo tas nav efektīvs līdzeklis, kā novērst Covid-19 izplatīšanos. Turklāt vīzas turēšana nedod absolūtas tiesības šķērsot ārējo robežu, jo tas, vai ir ievēroti ieceļošanas nosacījumi saskaņā ar Šengenas Robežu kodeksu, tiks vēlreiz pārbaudīts ceļojuma laikā,
- vairākkārtējas ieceļošanas vīzas būtu jāpiešķir saskaņā ar vispārējiem noteikumiem. Vīzas ar ilgu derīguma termiņu samazinās dalībvalstu konsulātu darba slodzi – īpaši tad, kad tiks atsākta darbība ar samazinātu darbinieku skaitu, – jo regulāriem ceļotājiem būs retāk jāpiesakās jaunai vīzai.

b) Sabiedrības informēšana

- Dalībvalstīm (un ārpakalpojumu sniedzējiem) būtu jānodrošina savlaicīga informācijas sniegšana par jaunajiem higiēnas pasākumiem un piekļuves protokoliem, kas ir spēkā attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju un pieteikumu pieņemšanu.
- Vīzas turētāji būtu individuāli jāinformē (atgrieztajai pasei pievienojot informācijas lapu), ka vienotas vīzas turēšana neatbrīvo ceļotāju ne no kādiem papildu ceļošanas ierobežojumiem, kas varētu būt spēkā ES un ko piemēro neatkarīgi no personas valstspiederības, piemēram, no karantīnas prasībām.

c) Vienošanās par pārstāvību

- Būtu jāatsāk piemērot spēkā esošās vienošanās par pārstāvību, lai pieteikuma iesniedzēji varētu pieteikties savā dzīvesvietas valstī, tostarp lai saņemtu vīzas tādām dalībvalstīm, kuras nav klātesošas vai pārstāvētas konkrētajā vietā.
- Pārejošu kapacitātes problēmu gadījumā konkrētos konsulātos dalībvalstīm būtu solidaritātes garā ātri jānoslēdz *ad hoc* vienošanās par pārstāvību. Īpaši svarīgi būs nodrošināt to, ka iesniegt pieteikumus ir iespējams būtiskajiem transporta nozares darbiniekiem, piemēram, kravas automobiļu un vilcienu vadītājiem, gaisa un jūras transporta apkalpes locekļiem.

d) *Koordinācija un informācijas apmaiņa vietējā līmenī*

Daudzās trešās valstīs ar ļoti īsu iepriekšēja brīdinājuma termiņu tika īstenoti norobežošanas pasākumi un pārvietošanās ierobežojumi. Tā rezultāts bija tūlītēja konsulātu un ārējo pakalpojumu sniedzēju pārstāvniecību slēgšana un emigrējušo darba ņēmēju repatriācija. Šādos gadījumos bieži vien bija maz laika, lai pienācīgi informētu citas dalībvalstis. Toties darbību atsākšanas nolūkā dalībvalstīm būtu jācenšas panākt optimālu koordināciju un informācijas plūsmu un jāapmainās ar paraugpraksi attiecībā uz pielāgotām darba metodēm, tostarp attiecībā uz ārpakalpojumu sniedzējiem, ar kuriem tās sadarbojas. Koordinācija un savstarpēja informācijas apmaiņa ir būtiska arī tādā gadījumā, ja nākotnē būtu jāatjauno noteikti ceļošanas ierobežojumi.

3. **Vietējās Šengenas sadarbības loma**

Vietējai Šengenas sadarbībai ir izšķiroša nozīme, lai vienmēr nodrošinātu saskaņotu kopējās vīzu politikas īstenošanu. Nesen notikušajos informācijas apmaiņas pasākumos dalībvalstis ir atkārtoti uzsvērušas ES delegāciju koordinētās vietējās Šengenas sadarbības pamatfunkciju attiecībā uz informācijas apmaiņu par vietējām situācijām (piemēram, par epidemioloģisko situāciju, vietējiem pārvietošanās ierobežojumiem un karantīnas pasākumiem) un saskaņošanas nodrošināšanu attiecībā uz piemērotajām praksēm un sabiedrības informēšanu. Komisija atgādina, ka labi funkcionējoša vietējā Šengenas sadarbība ir dalībvalstu un ES delegāciju kopīga atbildība. Dalībvalstu centrālajām iestādēm būtu jāpiešķir saviem konsulātiem visa nepieciešamā rīcības brīvība, lai varētu pielāgoties vietējā Šengenas sadarbībā pieņemtai pieejai par saskaņotu darbību atsākšanu.

III. SECINĀJUMI

Ar vīzām saistīto darbību koordinēta pakāpeniska atsākšana visā pasaulē ir uzdevums, kuru dalībvalstis var efektīvi risināt ar savstarpēji saskaņotu rīcību. Šengenas zonas kohēzijas un kopējās vīzu politikas darbības labad ir ārkārtīgi svarīgi izvairīties no vienpusējām darbībām un pilnībā īstenot vietējās Šengenas sadarbības koordinējošo lomu. Komisija ir gatava atbalstīt dalībvalstis šajos centienos, kas pienācīgā vadībā ļaus raiti atsākt pārrobežu ceļojumus, uzņēmējdarbību, atjaunot tūrismu un tiešus personiskos kontaktus, kas ir būtiski mūsu eiropiešu dzīvesveidam, vienlaikus pēc iespējas lielākā mērā kontrolējot veselības apdraudējumus.

Nevar izslēgt, ka Covid-19 pandēmijas otrā viļņa vai citas globālas veselības jomā radušās ārkārtas situācijas dēļ nākotnē būs atkārtoti jānosaka ceļošanas ierobežojumi. Īstermiņā kā ārkārtas pasākums kalpos arī vispārējo noteikumu par ilgtermiņa vairākkārtēju ieceļošanas vīzu izsniegšanu piemērošana visiem atbilstīgajiem pieteikuma iesniedzējiem un jo īpaši būtiskajiem transporta nozares darba ņēmējiem, piemēram, **kravas automobiļu un vilcienu vadītājiem un gaisa un jūras transporta apkalpes locekļiem**. Tas palīdzēs izvairīties no tā, ka daudzas personas, kurām veicams būtisks ceļojums, atkal saskartos ar administratīvajiem šķēršļiem, kā tas tika pieredzēts pēdējo nedēļu laikā. Mērķim vajadzētu būt panākt to, ka kopējā vīzu politika kļūst noturīgāka pret liela mēroga darbības pārrāvumiem, kādi tikuši pieredzēti pēdējos mēnešos.